

Előválasztási javaslat a 2022-es országgyűlési választásokra

REPUBLIKON INTÉZET

ÖSSZEFOGLALÓ

- A Republikon Intézet javaslata szerint a 2022-es országgyűlési választásokra az ellenzéki pártok, civil szervezetek és független jelöltek előválasztás során választják ki a közös ellenzéki miniszterelnök-jelöltet.
- Az induláshoz szükséges 5000 ajánlást 2021. április 5-étől gyűjthetik a jelöltek.
- Az előválasztás heti váltásban történik a hét magyarországi régióban.
- Minden régióban egy hétig tart a kampány, amelynek végén nyílt vitát tartanak a jelöltek.
- A kampány után egy hétig szavazhatnak az ellenzéki választók az adott régióban.
- A régiós eredményeket folyamatosan közli az előválasztást koordináló és ellenőrző Civil Választási Bizottság.
- Az utolsó forduló a közép-magyarországi, amelynek eredményét és így a közös ellenzéki miniszterelnök-jelölt személyét június 27-én jelenti be a Civil Választási Bizottság elnöke.
- A miniszterelnök-jelölti előválasztások mellett azokban az országgyűlési egyéni választókerületekben, amelyekben nem született egyezség a közös ellenzéki jelöltről, szintén tartható előválasztás.
- Az induláshoz az egyéni választókerületi előválasztásokon 300 ajánlás összegyűjtése szükséges két hét alatt, amelyet két hetes kampány és egy hetes szavazási időszak követ.
- Mind a miniszterelnöki, mind az egyéni választókerületi előválasztásokon a legtöbb szavazatot kapó lesz a közös ellenzéki jelölt.

BEVEZETÉS

A 2019-es önkormányzati választások bebizonyították, hogy az előválasztás képes esélyt adni az ellenzék számára abban a helyzetben, ahol a Fidesz állami erőforrások felhasználásával, így kormányzati tájékoztatásnak álcázott, milliárdos plakátkampányokkal és a közmédia függetlenségének megszüntetésével sérti meg a választások tisztaságát. Az előválasztás, mint politikai innováció élesben való tesztelése mutatta meg, hogy az a kormányváltás elengedhetetlen feltétele. Az alábbi dokumentumban a Republikon Intézet korábbi tanulmányaira és az előválasztási tapasztalatokra támaszkodva a 2022-es országgyűlési választást megelőző ellenzéki

előválasztásra teszünk javaslatot. Intézetünk célja, hogy ezzel a javaslattal segítse az ellenzéki pártok és független jelöltek közötti egyeztetést. Ahogy az önkormányzati választás során, úgy ez alkalommal is megküldjük javaslatunkat az ellenzéki pártoknak és közvetítünk a közös szabályok kialakításában. Javaslatunk időzítésének oka, hogy korántsem áll sok idő az ellenzék rendelkezésére az előválasztás megszervezésére. Amennyiben van politikai akarat, úgy még 2020-ban meg kell állapodniuk az érintetteknek az előválasztás részleteiben.

RÖVIDEN AZ ELŐVÁLASZTÁSRÓL

Az előválasztás egy politikai táboron belül egy választott pozícióra való állampolgári jelölés. Az elsődleges cél a szavazók támogatását bíró, így a legesélyesebbnek tartott jelölt kiválasztása. Az előválasztás során további lényeges szempont a szimpatizánsok, a választók mozgósítása, a média figyelmének felkeltése, a politikai napirend meghatározása, valamint a politikusok, pártok hitelességének, társadalmi beágyazottságának erősítése. Az előválasztásnak alapvetően két formája ismert, a zárt és a nyílt előválasztás. A zárt előválasztás során egy párt tagjai döntenek a jelölt személyéről. Ez a típus a párt belső demokráciáját hivatott növelni, továbbá erősíti a jelölt pozícióját a pártelittel szemben. A nyílt előválasztás során nem csak a párt tagjai, hanem párttagsággal nem bíró támogatók, választók is szavazhatnak a jelölt személyéről. Ez utóbbi esetben a hangsúly a pártszervezeten átnyúló legitimáció megteremtésén és a választók előzetes mozgósításán van.

Az előválasztás történetileg az Egyesült Államokban alakult ki, ahol a nagy távolság, a föderális államszervezet, a többségi, nem egységes választási rendszer miatt a választási kampányokban kisebb volt a szerepe a pártközpontoknak, így a jelöltállítási folyamatban nagyobb szerepet kaptak a pártok szimpatizánsai, választói. Európában, ahol hagyományosan erősebbek, hierarchizáltabbak voltak a politikai pártok csak később jelent meg az előválasztás intézménye. Az 1990-es évektől kezdve, fokozatosan tartottak előválasztásokat országos és önkormányzati szinten Európában, így Angliában, Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Spanyolországban és Kelet-Európából Lengyelországban és Romániában. Az eddigi gyakorlatok alapján európai előválasztásokon elnöki, miniszterelnöki, polgármesteri, képviselői pozíciókra találtak jelöltet. Németországban a 2013-as választások során a Zöld Párt tartott tagjai körében előválasztást a két listavezető, ún. Spitzenkandidat kijelölésére.

HAZAI TAPASZTALATOK: 2019-ES ELŐVÁLASZTÁSOK A FŐVÁROSBAN

Az utóbbi tíz év kevés ellenzéki sikerei közül a legfontosabb a 2019-es önkormányzati választáson elért eredmény. Budapesten a főpolgármester, a főváros tizennégy kerületében és tíz megyei jogú városban a polgármester ellenzéki politikus lett, valamint a legalább 10 ezer fős városokban az első és második helyezettre leadott szavazatok 46,1 százalékát szerezték meg a kormánypártok és szövetségeseik ellen induló polgármester-jelöltek. A fővárosi siker köszönhető az egységes ellenzéki indulásnak, továbbá a választók mozgósításának. Mindkét feltétel megteremtésében érdemi szerepe volt a főpolgármesteri előválasztás két fordulójának.

Hosszas előkészítést követően az első előválasztást 2019. január végén, február elején rendezte meg az MSZP, a Párbeszéd, a Demokratikus Koalíció és a Szolidaritás. A főpolgármester-jelölti előválasztás első fordulójának célja az ellenzéken belül a baloldali főpolgármester-jelölt kiválasztása volt. A választók 2019. január 28. és február 3. között szavazhattak a kijelölt pártirodákban és a város hét forgalmas pontjain felállított sátrakban, valamint az interneten. Az előválasztás első fordulóján a leadott 34 214 szavazatból 27 598-et Karácsony Gergely (80,9%), 6535-at Horváth Csaba (19,1%) kapott. A 2019-es európai parlamenti választás után került sor a második fővárosi előválasztásra, amelyen a megváltozott ellenzéki erőviszonyok miatt a DK és a Momentum is indított jelöltet. A második fordulót is Karácsony Gergely, az MSZP, a Párbeszéd és a Szolidaritás közös jelöltje nyerte meg 33 356 szavazattal (48,8 százalék). A Demokratikus Koalíció jelöltje, Kálmán Olgára 25 903 voks érkezett, ami az összes szavazat 36,7 százaléka. Kerpel-Fronius Gábor 9792 szavazattal 14,3 százalékos eredményt ért el. A 2019-es önkormányzati választásokat megelőzően a IX. kerületben is tartottak előválasztást, amelyet Baranyi Krisztina fölényesen megnyert a szavazatok közel 72 százalékával (1464 szavazat), míg Jancsó Andrea a fennmaradó 28 százalékot (566 szavazat) szerezte meg.

MIÉRT VAN SZÜKSÉG ELŐVÁLASZTÁSRA?

Magyarországon a 2010-es választásokon végleg megbomlott a korábban ismert két politikai blokkból álló pártrendszer. A domináns szerepet betöltő kormányzó Fidesz ellenzékét két fő törésvonal fragmentálta. A bal-jobb ideológiai törésvonal a Jobbik és a többi ellenzéki párt között feszült. Egy további törésvonal a 2010 előtt kormányzó bal-

és liberális politikai erőket és a 2010 után mandátumhoz jutó alternatív politikai elitet, így elsősorban az LMP-t, valamint a Jobbikot választotta el. Ezt a helyzetet írja le a centrális erőter koncepciója. A Fidesz érdeke, hogy fenntartsa az ellenzék széttöredettségét, amit szolgál többek között a választások egyfordulóssá tétele. Az ellenzéknek a második forduló hiányában nincs lehetősége a tényleges választói támogatottság felmérésére és a második forduló előtt a képviselőjelölti visszalépésekre a szavazatmaximalizálás érdekében. Az előválasztás ezt a lehetőséget kívánja pótolni azzal, hogy nulladik fordulóként a választást megelőzően segít megtalálni az alkalmas jelöltet és létrehozni az ellenzéki egységet. Az előválasztás tartására továbbá az ellenzéknek azért is van szüksége, mert a Fidesz közpénzből finanszírozott, milliárdos kommunikációs kampányaival csak gondosan megtervezett politikai innovációkkal kelhet versenyre, a parlamentarizmus korábban megszokott eszközeivel azonban nincs esélye.

A 2018-as választásokat megelőzően, 2015-ben tette közzé a Republikon Intézet előválasztási javaslatát, majd adott ki két tanulmánykötetet.¹ Az előválasztással szemben felmerülő három leggyakoribb érv az volt, hogy a Fidesz képes lesz befolyásolni az eredményt, túl sok konfliktus alakul majd ki az ellenzéki pártok és politikusaik között az előválasztási kampányban, valamint elpazarolja szűkös anyagi erőforrásait ez ellenzék. A 2019-es önkormányzati választás előtt megtartott előválasztások azonban rendre megcáfolták a fenti fenntartásokat. Az előválasztási eredmény meghatározó befolyásolásához olyan mértékű mozgósításra, koordinációra van szükség, ami még a Fidesz számára sem könnyen megoldható feladat. Több ezer kormánypárti aktivista és szimpatizáns együttműködésére lenne szükség teljes titokban. Amennyiben egy ilyen előválasztási csalás kitudódna, az jelentős politikai veszteség lenne a kormánypárt számára. A kormány-ellenzék kettősége továbbá azt eredményezi, hogy az előválasztási kampányban az egyes jelöltek pozitív üzenetekkel és ne egymás kárára kampányoljanak, hogy ne hiteltelenítsék magukat az ellenzéki választók szemében. Végül az előválasztást és a hozzá kapcsolódó kampányt meg lehetett szervezni aktivisták és közvetítő civil szervezetek önkéntes segítségével, így jóval a politikai, társadalmi haszon alatt maradnak annak költségei.

---

¹ Mikecz Dániel (szerk.): Részvétel, átláthatóság, cselekvés: az előválasztás intézménye, mint politikai innováció. Budapest: Republikon Intézet, 2015; Tóth Csaba (szerk.): Előválasztás. Történet, érvek és ellenérvek. Budapest: Republikon Intézet, 2016

A főpolgármesteri előválasztás hetekig uralta a magyar nyelvű sajtót, az ellenzék határozta meg a média napirendjét, a kormánypárti keretezések (“ellenzéki roncsderbi”) nem csökkentették, inkább növelték az ellenzéki választók eltökéltségét és a részvételt. Az előválasztás során a közös cselekvés révén kialakult egy optimista hangulat az ellenzéki szavazók között, ami jótékony hatással volt a későbbi önkormányzati választási eredményre is. A választási rendszerből, a torzított nyilvánosságból és az állami erőforrások eltérítéséből eredő hátrányokat tehát az előválasztás intézményével képes enyhíteni az ellenzék. További szempont, hogy az előválasztás valódi állampolgári részvételen nyugszik és szerepet kapnak benne civil szervezetek. Az állampolgári és civil részvétel erősíti a választói elköteleződést, az ellenzéki erők társadalmi beágyazódottságát, valamint hozzájárul az aktív állampolgári viselkedés megszilárdulásához.

A 2022-ES ORSZÁGGYŰLÉSI ELŐVÁLASZTÁSI FOLYAMAT

A Republikon Intézet előválasztási javaslata a közös ellenzéki miniszterelnök-jelölt, valamint az egyéni képviselőjelöltek kiválasztására vonatkozik. Az előválasztásban részt vevő pártok vállalják, hogy a győztes miniszterelnök aspiránst nevezik meg miniszterelnök-jelöltjüknek. Az előválasztás költségeit a szervező pártok és civil szervezetek vállalják, amihez a választáson részt vevő ellenzéki állampolgárok fejenként 200 forinttal járulnak hozzá. Az anyagi háttér megteremtéséhez további forrást jelentenek a magánadományok, amelyeket az előválasztást ellenőrző Civil Választási Bizottság fogja gyűjteni egy közösségi adományozási platformon.

Az előválasztáson részt vehet minden választásra jogosult magyar állampolgár, aki személyesen vagy az ügyfélkapun keresztül az AVDH (azonosításra visszavezetett dokumentum-hitelesítés) segítségével interneten regisztrál. A regisztráció során egy értéknnyilatkozatot is alá írnia, melyet az előválasztáson résztvevő pártok közösen fogalmaznak meg. A részvétel önkéntes, annak egyéb feltétele (pl. párttagság megléte) nincs.

INDULÁSI FELTÉTELEK

Az előválasztáson a miniszterelnök-jelöltként való indulás feltétele a magyar törvények szerinti választhatóság, továbbá 5000 ajánlás összegyűjtése, amelyre a jelölteknek három hetük van. Jelöltet minden magyar választópolgár ajánlhat. A jelölteknek szintén alá kell írniuk az értéknnyilatkozatot, valamint elfogadniuk az előválasztások szabályait. Az ajánláson és az értéknnyilatkozaton kívül a jelöltállításnak nincs más feltétele.

INFRASTRUKTÚRA

Az értéknnyilatkozatot az előválasztásban részt vevő, országgyűlési frakcióval vagy európai parlamenti mandátummal rendelkező pártok által felállított Előválasztási Előkészítő Bizottság fogalmazza meg. Az ajánláshoz szükséges íveket ugyanez a szervezet hitelesíti és ellenőrzi, valamint veszi nyilvántartásba a jelölteket. Az előválasztás koordinálását, az eljárás szabályosságának és a megfelelő adatkezelésnek az ellenőrzését a Civil Választási Bizottság végzi. Tagjait a nyilvántartásba vett jelöltek paritásos alapon delegálják. A Civil Választási Bizottság elnökét egyhangúlag a tagok választják meg. A Civil Választási Bizottság nevében kizárólag annak elnöke jogosult

nyilatkozni. A Civil Választási Bizottság felelős továbbá az önkéntesek munkáját koordináló és a technikai feltételeket megteremtő civil csoportok felkéréséért és ellenőrzéséért. Az előválasztás után a Civil Választási Bizottság elnöke beszámolót készít a választás lebonyolításáról, költségeiről.

MINISZTERELNÖKI ELŐVÁLASZTÁS

A miniszterelnök-jelölti előválasztás Magyarország hét régiójában zajlik heti váltásban, a lebonyolítás az ajánlási időszakkal együtt így összesen tizenkét hétig tart. A regionális előválasztás eredményeit az amerikai előválasztásokhoz hasonlóan folyamatosan nyilvánosságra hozzák, ami lehetőséget biztosít a jelölteknek kampánystratégiájuk és üzeneteik alakítására, valamint akár a visszalépésre is. Ezzel a módszerrel izgalmasabbá válik az előválasztás folyamata, ami segít felkelteni a politika iránt csak kevésbé érdeklődők figyelmét is, így nagyobb ismertséget szerezhhetnek az ellenzéki politikusok és programjuk.

A régiók sorrendjét sorsolással dönti el a Civil Választási Bizottság, csupán annyi megkötéssel, hogy a legnagyobb választói létszámot jelentő közép-magyarországi előválasztásra kerüljön legutoljára sor. Minden régiós előválasztás egységes forgatókönyvvel zajlik, több helyszínen, de egy időben a régió központjában és a választókerületi központokban. A jelölteknek egy hetük van a kampányra az adott régióban. A kampányhét végén a régió központjában (Budapest, Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged, Székesfehérvár) tartott rendezvényen nyilvános vitát folytatnak, amelyet élőben közvetítenek a választókerületi központokban összegyűlt választóknak. A választókerületi központokban tartott rendezvényekre a jelöltek delegálhatnak egy-egy olyan képviselőt, aki a nevükben válaszol kérdésekre illetve a szavazás előtt ajánlja a jelöltet. Az egyes régiókban a vita után egy hétig tudják leadni szavazataikat az előválasztók.

A szavazásra mind a régiós központokban, mind a többi helyszínen a vitát követően kerül sor. Szavazni személyesen és interneten is lehet, ennek feltétele az előzetes regisztráció, mely során alá kell írniuk az értékn nyilatkozatot, melynek célja, hogy az előválasztáson alapvetően az ellenzék valódi szavazói jelenjenek meg. A szavazólapon minden induló neve szerepel, a választók egy személyt jelölhetnek meg, a szavazás titkos. Helyben szavazatszámoló bizottságok alakulnak, ahova a jelöltek delegálhatnak tagokat. Minden régiós fordulót követően összesítik a leadott szavazatokat, így a

miniszterelnök-jelölti verseny állása folyamatosan követhető. A miniszterelnök-jelölti előválasztás győztese az, akire a legtöbb szavazat érkezik országos összesítésben.

EGYÉNI KÉPVISELŐJELÖLTI ELŐVÁLASZTÁS

A miniszterelnök-jelölt megválasztásán túl az előválasztás kiterjed a képviselőjelöltek kiválasztására is azokban az országgyűlési egyéni választókerületekben, ahol nincs egyezés az ellenzéki pártok között a közös jelölt személyét illetően. Nem szükséges tehát mind a 106 egyéni választókerületben előválasztást tartani. A választókerületi előválasztás a ferencvárosi polgármesteri előválasztáshoz hasonlítható. Az egyéni választókerületekben szintén nyílt indulás van, azaz bárki, pártkötődés nélkül elindulhat, aki képes 300 ajánlást összegyűjteni a választókerület választásra jogosult állampolgáraitól. A szavazás időpontját megelőzően két hétig zajlik az egyéni jelöltek kampánya: ez idő alatt kell bejárniuk a választókörzetet. A kéthetes kampányidőszakot előzi meg a szintén két hetes ajánlásgyűjtési időszak, ennyi idő alatt kell a 300 ajánlást megszerezniük. Az egyéni választókerületekben helyi szinten alakulnak meg a civil választási bizottságok a pártok, jelölő civil szervezetek és független jelöltek képviselőiből. Az internetes regisztrációra és szavazásra az ellenzéki szavazók a miniszterelnöki előválasztás infrastruktúráját is használhatják. Maga a szavazás egy hétig tart, így az egyéni választókerületi előválasztások összesen öt hétig tartanak. Ezeket az előválasztásokat tarthatják a miniszterelnöki előválasztással egy időben is, ugyanakkor 2021 őszéig le kell záródniuk. Az választókerületi jelölt végül az lesz, akire a legtöbb szavazat érkezik.

A MINISZTERELNÖK-JELÖLTI ELŐVÁLASZTÁS MENETRENDJE

A Republikon Intézet javaslata szerint az ellenzéki pártoknak 2020. december 31-ig kell megállapodniuk az előválasztás részleteiben és az Előválasztási Előkészítő Bizottság felállításában. Az 5000 ajánlás összegyűjtése 2021. április 5-én kezdődhet meg. A nyilvántartásba vett jelöltek május 1-én Budapesten mutatkoznának be. Május 3. és június 27. között folynának a régiós előválasztási fordulók. Az utolsó jelölti vitára június 20-án Budapesten kerülne sor. Az utolsó szavazási hét vasárnapján, urnazárás után június 28-án jelentené be a Civil Választási Bizottság elnöke a végleges eredményt és mutatná be a közös ellenzéki miniszterelnök-jelöltet.

